

11.11.2020

Ärende/13

§ 322

Den av ledamoten Ted Apter väckta motionen om ökning av de ungas ekonomikunskaper på alla utbildningsnivåer

HEL 2020-008043 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Maria Nyfors, stadssekreterare, telefon: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Ted Apterin aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Ted Apter och 26 andra ledamöter föreslår i sin motion att staden ska redogöra för möjligheterna att öka ekonomikunskaperna inom ramen för läroplanen, utveckla lärarnas ekonomikunnande tillsammans med intressentgrupper och samla ihop digitala material gällande ekonomikompetens. Utöver att öka lärarnas kunskaper i ekonomi föreslås i motionen att ett nätverk för utveckling av yrkesmässig vidareutbildning och ekonomiundervisning ska grundas.

Stadsstyrelsen konstaterar att läroplanen för olika skolstadier innefattar mångsidig undervisning i ekonomikompetens. Studerandet kan vid behov och på de undervisades önskan utvidgas med olika tilläggsmaterial och arbetssätt. I Helsingfors används t.ex. webbplatsen Helsingfors lär sig, där undervisningsmaterial och exempel på praktiska sätt att undervisa delas. Webbplatsen kommer i fortsättningen att användas i större omfattning för att lättare samla material gällande ekonomikompetens för lärarnas användning. Ekonomi och ungdom TAT har även publicerat en hel del material gällande ekonomikompetens riktat till olika skol-

stadier, och sidorna Tralla.fi samlar ihop material om företagsamhetsfostran.

Fostrans- och utbildningsnämnden har i sitt utlåtande konstaterat att fortbildning gällande lärarnas ekonomikompetens i fortsättningen kommer att uppmärksammas allt mer och tyngdpunkten för en av de kommande fortbildningarna ligger i ämnet. Att bilda lärarnätverk bör understödjas, och nätverken utvecklas redan inom ramen för existerande projekt. I Helsingfors grundas dessutom ett nätverk för utveckling av ekonomikompetens och -undervisning för att stödja att en allt tydligare linje av ekonomikompetens formas av ekonomikunskapsundervisningen på olika skolstadier.

Staden arbetar med ett projekt "Yrittäjyden ja työelämäosaamisen Stadi" där en webbportal skapas för läroanstalternas användning. Portalen underlättar samarbetet mellan lärare och företag, vilket betyder att eleverna får en bättre uppfattning om arbetslivet. Samarbetet med företag möjliggör även att företag kan besöka skolor och personligen dela med sig av betydelsen av ekonomikunskaper i livet.

I fostrans- och utbildningsnämndens utlåtande beskrivs i detalj flera praktiska åtgärder som genom läroplanen och läroanstalternas verksamhet ska öka barns och ungas ekonomikompetens.

I förskoleundervisningen förverkligas ekonomifostran genom aktiv lek och utforskning, och genom övning av matematiska färdigheter och livsstil anpassad till hållbar utveckling samt med hjälp av olika samarbetspartner.

I grundutbildningens läroplan har ekonomifärdigheter en större roll än tidigare, t.ex. i läroämnen som samhällslära, huslig ekonomi och matematik. Högstadiets samhällslära introducerar ekonomins grundbegrepp och fenomen, och läroämnet granskas genom synvinklar som hållbar utveckling och olika ekonomiska aktörer. Inlärningshelheterna TAT:s Företagsby för sjätte- och niondeklassare tillsammans med arbetslivsorientering för högstadieelever (prao) ökar ungas ekonomikunskaper i en genuin arbetsmiljö och främjar en positiv attityd mot arbetslivet. För att utveckla lärarnas ekonomikunskaper har ett projekt om framtida arbetslivskompetens startats i grundskolor, där lärare bekantar sig med arbetslivet genom olika besök och så kallad lärarprao.

I gymnasiets nya läroplan spelar betydelsen av ekonomikompetens en stor roll. Ekonomiundervisning är en del av samhällslärans, matematikens och studiehandledningens obligatoriska moduler. I ekonomimatematikens moduler lär sig eleverna att utnyttja matematiska färdigheter i ekonomiplanering och företagsamhet. I samhällslärans ekonomimodul lär sig eleverna att förstå verksamhetsprinciper inom ekonomin

samt aktuell ekonomipolitisk diskussion. I studiehandledningens modul om fortsatta studier, arbetsliv och framtid bekantar man sig med arbetslivet och sysselsättning samt lär sig förstå betydelsen av förändringar i samhället och ekonomin för sysselsättningen. Hantering av personlig ekonomi, studiestöd och boende utgör en central del av innehållet. I stadens alla gymnasier har det inrättats team som ska främja färdigheter för arbetslivet med hög utbildning, internationalism och arbetsliv som teman.

Även inom yrkesutbildningen förkovras ekonomifärdigheter mångsidigt i grundexamens gemensamma delar. Delområdena Kunnande om samhälle och arbetsliv, Företagsamhet och företagarinriktad verksamhet och Främjande av hållbar utveckling utgör obligatoriska studier. I studierna får man även öva sina färdigheter inom hantering av personlig ekonomi och lära sig att agera ekonomiskt i arbetslivet.

Fostrans- och utbildningsnämnden har gett utlåtande i ärendet. Stadsstyrelsens svar stämmer överens med utlåtandet.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Maria Nyfors, stadssekreterare, telefon: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Ted Apterin aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 02.11.2020 § 712

HEL 2020-008043 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

11.11.2020

Ärende/13

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 22.09.2020 § 232

HEL 2020-008043 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon Apter Tedin valtuustoaloitteesta nuorten talousosaamisen lisäämiseksi kaikilla kouluasteilla:

Tällä hetkellä voimassa olevat opetussuunnitelmat eri kouluasteilla pitävät sisällään monipuolista talousosaamisen opiskelua erilaisin työtyövoimin. Opiskelua voidaan tarpeen ja myös oppijoiden kiinnostuksen mukaan täydentää opetukseen sopivilla ja tarkoituksenmukaisilla lisämateriaaleilla ja työskentelytavoilla. Nuoret ja talous TAT on julkaissut paljon eri kouluasteille suunnattua talousosaamiseen liittyvää materiaalia, kuten Taloussankari-pelin. Tralla.fi -sivusto puolestaan kerää yhteen yrittäjyyskasvatukseen liittyvää materiaalia. Helsingissä on käytössä Helsinki Oppii -sivusto (helsinkioppi.fi), jossa jaetaan opetusmateriaalia ja esimerkkejä käytännön toteutuksista. Materiaalit lajitellaan teemoittain. Samaa sivustoa aletaan jatkossa käyttämään entistä laajemmin talousosaamisen aineistojen ja materiaalin keräämiseen helposti opettajien saataville.

Helsingin kaupungilla on käytössä Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen Stadi -hanke, jossa luodaan verkkoportaalia oppilaitosten käyttöön. Portaali helpottaisi opettajien yhteisprojekteja yksityisten yritysten kanssa, jolloin oppilaat saisivat paremman käsityksen työelämän toiminnasta. Yritysyhteistyö mahdollistaisi myös yrittäjävieraiden käynnin koulussa, jolloin vierailijat voivat kertoa omasta elämästään esimerkkeinä taloustaitojen merkityksestä.

Opettajien talousosaamisen täydennyskoulutukseen tullaan kiinnittämään entistä enemmän huomiota ja se on yksi painopisteistä tulevia koulutuksia suunniteltaessa.

Esiopetus

Talousosaamista opitaan osana arjen toimintoja ja aihe otetaan oppijan kiinnostuksen mukaan esille aina sopivissa vuorovaikutus ja toiminnan

tilanteissa. Esiopetuksessa talouskasvatus toteutuu matemaattisia taitoja ja kestäväen kehityksen mukaista elämäntapaa harjoitellessa. Opetusta toteutetaan toiminnallisesti leikkien ja tutkien erilaisissa oppimisen ympäristöissä ja hyödyntäen eri yhteistyökumppaneita. Esiopetusikäinen lapsi harjoittelee esimerkiksi kauppaleikkien kautta rahan käyttöä ja taloustaitoja. Monilukutaidon ja tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen harjoittelun myötä tutustutaan lasten ympäristössä esiintyviin erilaisiin mainoksiin ja pohditaan kuluttamista. Esiopetusryhmässä suunnitellaan yhdessä lasten kanssa ryhmän väline- tai materiaalihankintoja.

Esiopetuksen henkilöstön tietoisuutta lasten talousosaamisen vahvistamisesta osana esiopetuksen oppimiskokonaisuuksia on tarpeen lisätä ja ottaa huomioon osana opettajien täydennyskoulutusta.

Perusopetus

Perusopetuksen opetussuunnitelma (2014) antaa taloustaitojen opettamiselle hyvät lähtökohdat. Taloustaidot tulivat entistä vahvemmin osaksi eri oppiaineita, esimerkiksi kotitalouden ja matematiikan tunneilla. Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan taloustietoa opetetaan nyt osana yhteiskuntaoppia myös alaluokilla. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteeseen "itsestä huolehtiminen ja arjen taidot" on kirjattu, että oppilaat tutustuvat kestäväen kuluttamisen käytäntöihin ja pohtivat säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. Lisäksi oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten tarkasteluun. Kuudesluokkalaiset vierailevat TAT:n Yrityskylässä, jossa oppilaat pääsevät toimimaan valitsemassaan ammatissaan ja oppivat tulojen ja menojen tasapainottamista. Myös yhdeksäsluokkalaisille on TAT:n Yrityskylä -oppimiskokonaisuus, jossa oppilaat pääsevät simuloimaan yrityksen johtoryhmässä toimimista. Osana yrityskylää oppilaat opiskelevat myös budjetointia sekä lainojen ja korkojen toimintaa. Yläkoulun yhteiskuntaopissa perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestäväen kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Yhdeksännen luokan sisällöissä on kirjattu, että oppilasta ohjataan vastuulliseen rahankäyttöön, tulojen ja menojen hallintaan sekä talouden peruskäsitteiden hallintaan. Opetussuunnitelmassa on myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteita kuten esimerkiksi arjen taidot, työelämätaidot ja yrittäjäyys, joihin sisältyy näitä asioita. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ovat osana kaikkia oppiaineita.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7-9 oppilas vahvistaa työelämään tutustumisen (TET) jaksojen aikana kokemuksiin työelämästä ja ammateista aidossa työympäristössä sekä saa lisää valmiuksia, jotka edi-

stävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Lisäksi työelämään tutustuminen auttaa oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Neljässä helsinkiläiskoulussa pilotoidaan työelämäpainotteista perusopetusta, jossa oppilailla on monta TET-jaksoa vuodessa ja heille opetetaan valinnaisaineena työelämätaitoja sekä taloustaitoja.

Koulut voivat vahvistaa osana koulun opetusta yrittäjyysasennetta, työelämätaitoja ja taloudenhallintaa esimerkiksi hyödyntämällä Nuori yrittäjyys ry:n (NY) ohjelmia, joissa on huomioitu eri kouluasteiden opetussuunnitelmia. Alakouluohjelmissa on 4-6 luokkalaisille tarjolla Mitä ihmiset tekevät - opintokokonaisuus, jossa kannustetaan lapsia tutustumaan niin oman lähiympäristön toimintaan, eri ammatteihin, päätöksentekoon kuin talouden kiertokulkuun. Yläkoululaisille on mahdollista Oma talous -ohjelmassa harjoitella työelämävalmiuksia ja tutustua talouslukutaitoon.

Opettajien työelämä- ja talousosaamisen kehittämistä varten Helsingissä on viime vuonna aloitettu Tulevaisuuden työelämäosaaminen peruskoulussa -hanke. Siinä mukana olevien koulujen opettajat tutustuvat työelämään erilaisten vierailuiden ja niin sanotun ope-TET:in avulla.

Toinen aste

Perusopetuksen jälkeiseen elämänvaiheeseen kuuluu useita samanklaisia itsenäistymiseen liittyviä kehitystehtäviä, joissa menestyminen on katsottu vaikuttavan keskeisesti yksilöiden hyvinvointiin. Taloudellinen itsenäistyminen vanhemmista ja lapsuudenkodista on eräs tärkeimpiä aikuisuuden saavuttamisen kriteereitä. Toisen asteen opintojen aikana nuoret valmistautuvat tähän elämän siirtymävaiheeseen. Samalla oppilaat kiinnittyvät yhteiskuntaan sekä pyrkivät hankkimaan jatkokoulutuspaikan ja integroitumaan työelämään.

Uutena haasteena on kuluttajakäyttäytymisen siirtyminen yhä enemmän digitaalisiin ympäristöihin, mikä vaatii uudenlaista talousosaamista. Konkreettisten taloustaitojen lisäksi vaaditaan taloudellista itseluottamusta taloudelliseen käyttäytymiseen ja hyvinvoinnin rakentamiseen, toisin sanoen taloudellista kyvykkyyttä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että nuorten taloudellisen elämänhallinnan vahvistaminen suojaa nuorten mielenterveyttä pitkällä tähtäimellä. Näin ollen talous- ja kuluttajao- saamiseen liittyvää opetusta on tärkeää kehittää siten, että se vahvistaa toisen asteen opiskelijoiden toimijuutta ja kokemuksellista oppimista.

Toisella asteella ja korkea-asteella opiskelevalle on tarjolla erilaisia yrittäjyyteen kannustavia ohjelmia. Toisen asteen opiskelijoilla on mahdol-

lisuus osallistua Nuori Yrittäjyys ry:n Vuosi yrittäjänä -ohjelmaan. Ohjelmassa harjoitellaan teoriaa ja käytäntöä yhdistämällä yrittäjyyden taitoja, yrittäjämäistä asennetta sekä työelämätaitoja. Ohjelman aikana osallistuja perustaa NY-yrityksen, joka toimii noin vuoden ajan ja noudattaa yrityselämän periaatteita ja toimintatapoja.

Lukio

Lukion uudessa opetussuunnitelmassa (voimassa 1.8.2021) talouso-
saamisen merkitys korostuu entisestään. Talouso-
saamisen opetus on sisällytetty yhteiskuntaopin, pitkän ja lyhyen matematiikan sekä nyt myös opinto-ohjauksen pakollisiin moduuleihin. Lukion opetussuunnitelman lyhyen ja pitkän matematiikan talousmatematiikan moduuleissa tavoitteena on muun muassa matemaattisten valmiuksien hyödyntäminen talouden suunnittelussa ja yrittäjyydessä. Tämän lisäksi tavoitteena on, että opiskelija oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset. Yhteiskuntaopin taloustieto-moduulin tavoitteena on johdattaa lukiolainen ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Moduulissa käsitellään mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kotitalouksien, yritysten ja julkisen talouden näkökulmista. Siinä perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon että yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestäväen kehityksen näkökulmasta. Opinto-ohjauksen Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus -moduulin tavoitteena on muun muassa tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkitys työllisyyden näkökulmasta. Lisäksi tavoitteena on syventää osaamista itse-tuntemuksen sekä elämänsuunnittelun ja elämähallintataitojen osalta. Yhtenä keskeisenä sisältönä on oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen. Tämän lisäksi Helsingin kaupungin lukioiden uuden opetussuunnitelman paikallisessa tarkennuksessa on huomioitu talouso-
saamisen merkityksellisyys osana eettistä ja ympäristöosaamista.

Helsingin kaikkiin lukioihin on perustettu opettajien KKT-tiimit (korkeakoulutus, kansainvälisyys ja työelämä), joiden tarkoituksena on edistää työelämätaitojen osaamista. Myöhemmin on tarkoitus luoda opettajien verkosto eri lukioiden välille.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisessa koulutuksessa kartutetaan talouso-
saamisen taitoja monipuolisesti. Talouso-
saamisen taitoja opitaan ammatillisen perustut-
kinnon yhteisissä tutkinnon osissa. Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tutkinnon osassa opiskelijoilla on pakollisina opintoina Yhteiskunnassa- ja työelämässä toimimisen osa-alue, Yrittäjyys ja yrittäjämäisen toimim-

11.11.2020

Ärende/13

nan osa-alue sekä Kestävän kehityksen edistämisen osa-alue. Opinnoissa harjaannutaan oman talouden hallinnassa, opitaan toimimaan taloudellisesti työtehtävissä ja hankitaan kestävä kehitystä edistävää osaamista. Matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen tutkinnon osassa Matematiikka ja matematiikan soveltamisen osa-alue sisältää talousmatematiikkaa. Pakollisten opintojen lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus opiskella kaikista osa-alueista valinnaisia opintoja. Opetushallituksessa on parhaillaan käynnissä työ, jossa rakennetaan yhteisten tutkinnon osien osa-alueiksi uudet yhdeksän osaamispisteen talousosaamisen ja kestävän kehityksen kokonaisuudet. Talouden näkökulma on myös osa kestävän kehityksen kokonaisuutta. Kokonaisuuden suorittava opiskelija voisi kartuttaa talousosaamistaan tai kestävän kehityksen osaamistaan ja vahvistaa erityisesti oman talouden hallintataitoja sekä henkilökohtaisen elämäntavan kestävyuden, kiertotalouden ja vastuullisen toiminnan ymmärtämistä. Valmiit kokonaisuudet julkaistaan syksyllä 2020.

Yhteenveto

Tällä hetkellä voimassa olevat opetussuunnitelmat eri kouluasteilla pitävät sisällään monipuolista talousosaamisen opiskelua erilaisin työtyövoimin. Opiskelua voidaan tarpeen ja oppijoiden kiinnostuksen mukaan täydentää opetukseen sopivilla ja tarkoituksenmukaisilla lisämateriaaleilla ja työskentelytavoilla. Helsingissä on käytössä mm. Helsinki Oppii -sivusto (helsinkioppii.fi), jossa jaetaan opetusmateriaalia ja esimerkkejä käytännön toteutuksista.

Opettajien talousosaamisen täydennyskoulutukseen tullaan kiinnostamaan entistä enemmän huomiota ja se on yksi painopisteistä tulevia koulutuksia suunniteltaessa.

Opettajaverkostojen kokoaminen on kannatettavaa ja niitä kehitetään jo nyt olemassa olevien hankkeiden puitteissa. Lisäksi Helsinkiin perustetaan talousosaamisen ja -opetuksen kehittämisen verkosto tukemaan sitä, että eri opetusasteiden taloustiedon opetuksesta muodostuu entistä selkeämpi talousosaamisen polku.

Käsittely

22.09.2020 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Ted Apter: Uusi korvaava kohta (2):

Tällä hetkellä voimassa olevat opetussuunnitelmat eri kouluasteilla pitävät sisällään monipuolista talousosaamisen opiskelua erilaisin työtyövoimin. Opiskelua voidaan tarpeen ja myös oppijoiden kiinnostuksen mu-

11.11.2020

Ärende/13

kaan täydentää opetukseen sopivilla ja tarkoituksenmukaisilla lisämateriaaleilla ja työskentelytavoilla. Nuoret ja talous TAT on julkaissut paljon eri kouluasteille suunnattua talousosaamiseen liittyvää materiaalia, kuten Taloussankari-pelin. Tralla.fi -sivusto puolestaan kerää yhteen yrittäjyyskasvatukseen liittyvää materiaalia. Helsingissä on käytössä Helsinki Oppii -sivusto (helsinkioppi.fi), jossa jaetaan opetusmateriaalia ja esimerkkejä käytännön toteutuksista. Materiaalit lajitellaan teemoittain. Samaa sivustoa aletaan jatkossa käyttämään entistä laajemmin talousosaamisen aineistojen ja materiaalin keräämiseen helposti opettajien saataville.

Kannattaja: Matias Pajula

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi yksimielisesti Ted Apterin vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

Vastaehdotus:

Ted Apter: Uusi korvaava kohta (19):

Opettajaverkostojen kokoaminen on kannatettavaa ja niitä kehitetään jo nyt olemassa olevien hankkeiden puitteissa. Lisäksi Helsinkiin perustetaan talousosaamisen ja -opetuksen kehittämisen verkosto tukemaan sitä, että eri opetusasteiden taloustiedon opetuksesta muodostuu entistä selkeämpi talousosaamisen polku.

Kannattaja: Matias Pajula

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi yksimielisesti Ted Apterin vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

15.09.2020 Pöydälle

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Minna Ala-Ketola, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 20428
minna.ala-ketola(a)hel.fi
Antti Värtö, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 3108 8047
antti.varto(a)hel.fi